

KUSTBON

Tidskrift för svenskarna i Estland.

Sjätte arg. N° 9.	Prenumerationspris: Helt år Emk. 100:—. 1/2 " " 50:—.	Utkommer två gånger i månaden.	Annonspris: 2 mark per mm. I Sverige: 5 öre per mm. I Finland: 30 penni per mm. För annons, som införes 10 eller flere ggr räknas 20% rabatt.	16 mai. 1923.
	I Sverige: Helt år . . . Kr. 4:—. 1/2 " " " 2:—.	Utgivare: Svenska Folkförbundet. Redaktör: N. Blees, Riddaregat. 3, Reval.	I Finland: Helt år Fmk. 15:—. 1/2 " " " 7:50.	

På hydroplan till Runö.

Som bekant har Runö under vintermånaderna inga som helst förbindelser med fastlandet. Ön ligger helt isolerad då. För att Runöborna också skulle bli i tillfälle att deltaga i riksdagsvalen ställde därför regeringen 2 hydroplaner till förfogande och gav svenske folksekreteraren N. Blees i uppdrag att genom luften fara dit och ordna valen. Så skedde ock. Den 5 maj kl. 1/2 8-tiden på morgonen flögo så två hydroplaner från Reval med N. Blees som passagerare och ett paket valmaterial först till Hapsal, där ett par timmars uppehälle gjordes, och sedan direkt till det avlägsna Runö, som på detta sätt överraskades av ett hastigt besök från huvudstaden. Valen förrättades i all hast fullt lagligt och formellt — agitationen försumrades naturligtvis icke heller — och voro redan samma dag kl. 7 på kvällen undanstökade, då även återfärden till Hapsal gjordes. På andra dagen vid middagstiden — flygarena övernattade i Hapsal — anlände de resande efter välförrättat ärende lyckligen tillbaka till Reval.

Aftonsamkväm i Reval.

Lördagen den 12 maj hade S. O. V. anordnat ett aftonsamkväm i Jägareklubbens lokal. Av olika orsaker och omständigheter var de besökandes antal mindre än vanligt och inkomsterna därefter.

Riksdagsvalen.

Svenskarna ha icke lyckats få någon plats i Riksdagen.

Riksdagsvalen äro nu över och utgången bekant. Svenskarna hava icke lyckats få in sin representant. För att rösta in en man krävdes 4299 röster, men vi hade blott 3742, fattades således 557 röster.

Vi få dock icke fälla modet, utan det får sporra oss till ännu trängare arbete för den svenska folkstammens kulturella och ekonomiska höjande som utgör grundvalen till dess fortbestånd.

Valen voro för oss examensdagar, som många av våra samhällen glänsande bestått, så har t. ex. på Runö varenda röst kommit med, ävenså i städerna hava våra landsmän troget bestått provet och rörande exempel kunde anföras huru de enskilda svenskarna riket runt, i militären och på båtar samt tjänstehjon i de estniska bygderna m. m., hedrande gjort sin plikt.

Vi kan dock icke låta bli att säga, att en del av våra större kommuner varit likgiltiga, ty annars hade det icke varit omöjligt att hopbringa de saknade rösterna ock ännu mera till. Men vi få icke glömma att alla av de våra ännu ej äro fullt medvetna om sina egna och våra gemensamma behov. Man får ej fälla modet, även om man får rädda personer mot deras egen vilja.

Alla våra läsare och
vänner tillönskas en
glad pingst!

I stort sett har dock sammanhållningen varit god, ty att sammanbringa 3742 röster förutsätter enligt valresultaten omkring 9000 innevånare.

Den estniska pressen har i de sista dagarna ivrigt sysslat med valfrågan och nämnas må att även de beklaga, att svenskarna icke kommit med. Så skriver „Waba Maa“ av den 10 maj: „Vi beklaga att den andra riksdagen blir utan svensk representant, ty svenskarnas representant hr. Pöhl har genom sina kloka och sakliga inlägg vunnit allmän aktning.“

Vi kan icke förneka att vi i det folkvalda parlamentet, som vi varit med: först i lantdagen, sedan i Konstituanten och nu senast i riksdagen, fått utgöra en viss mellanlänk i frågor som angår minoriteterna, ty den vasshet, framkallad av händelsernas gång, som ofta rådde mellan den estniska majoriteten och de tyska och ryska minoriteterna behövde en övergångsbrygga.

Så har ock den mycket omtalade paragrafen i grundlagen, § 22, varpå minoriteterna få bygga sin kulturautonomi, kommit till.

„Huru skola vi nu försvara våra intressen? Huru går det nu med oss“, fråga många. Vårt svenska Sekretariat och Svenska folkförbundets Centralstyrelse komma allt fortfarande att stå i nära förbindelse med vissa partier i riksdagen och med regeringen och göra allt som är möjligt för vårt gemensamma bästa.

Väldets gudom.

Av Bc.

II

Denna artikel har sänts redaktionen av en av våra vänner i Finland.

Det mest påtagliga uttryck för inflytandet i tiden av väldets gudom ha vi nu många år bevittnat i ententepressen på centralmakterna och särskilt Frankrikes hets mot det värlösa Tyskland.

Freden efter det ödeläggande kriget blev en våldsfred eller rättare ingen fred alls. När gevärsskotten tystnat, begynte det ekonomiska och diplomatiska kriget, som fortfar ännu. Väldets gripklo kunde icke släppa sitt tag. Och nu huru många tänkande män ha icke klart framlagt, att skadeståndsutsugningen varken gagnar segrarna eller den övriga världen utan endast skadar. Krigsårens ingrepp i den under långa tidrymder utvecklade fina utbytesorganisationen länderna emellan skall ytterligare fortsättas genom andra åtgärder. Ententen främjade uppkomsten i Europa av en mängd småriken, som knappast förmå leva ett eget liv. De splittrade större makterna skola sedan bringas på knä genom oerhörda krigskontributioner. De av Frankrike igångsatta svåra rättsbrotten i Rhenområdena bilda ett led i den våldsregim jämförlig med medeltida metoder, som upprör alla rättänkande människor. Vi erinra oss tsartidens mörka förflutna i Estland, ofärdsåren i Finland. Vad följde? — Resning mot förtryckaren. Hur skall det gå i Tyskland? Ja, illa skulle

det landet motsvara begreppet av att vara stamort för germansk rättsuppfattning och germansk självhävdelse, om icke i sinom tid förbittringens storm stegrades till ett befriande uppror mot inkräktarna och deras svarta skam. Den gemensamma faran svetsar det tyska folket samman, och då, ve fransosen och hans anhang! Väldets triumfer ha aldrig blivit varaktiga.

Väldets och maktens utveckling har, liksom det ondas förekomst, ägnats många djupsinniga betraktelser. Varav är allt detta betingat, och finns härför någon egentlig mission i världen? Ja, säkerligen ges det en viss uppgift även för dessa företeelser. De utgöra visst sporren till den luttande kamp, varur folken stiga prövade och tuktade mot ett högre varande.

Väldet, om än på intet vis prisvärt i dess enskilda yttringar, må dock ej, ur världs sammanhangets vida synvinkel betraktat, anses fullkomligt förkastligt. Liksom i musiken de osköna tonerna medverka till åstadkommande av harmoni, så har utan tvivel det onda väldet sin uppgift. Men sålunda endast som en bifaktor i den stora symfonin. Går det till överdrift, stiger utöver gränserna, så inställa sig skärande missljud. När väldet har blivit en denna världens gudom, dyrkansvärd och stor, då är tid att stöta i basunerna och träda upp mot den hotande faran. Vi äro komna därefter nu.

Valresultaten i svenskbygderna.

Valresultaten på Nuckö och Wormsö voro sämre än man hade hoppats. De båda gamla svenska socknarna hade tryggt kunnat få ihop 550 röster till, som saknades för att få in en man i riksdagen. Det är sant: många sjömän voro borta — det kan sögas till svenskbygdernas ursäkt — men det kan icke för-

nekas, att likgiltigheten var stor, isynnerhet i Paschlep och Sutlep kommuner. Däremot hade de mindre svenskorterna Rågö, Nargö, Odinsholm, Reval och framför allt Runö, som mangrant röstade på svenska listan, skött sig mycket bättre. Och enskilda intresserade och vänner till svenskarna här och där i landet hade också gjort sitt bästa, så att deras antal — jag menar de enstaka familjer och personer, som bo bland ester uppåt landet — var mycket större, än man förut vågat hoppas. Dessto sorgligare är det då, att de egentliga svenskbygderna visat så litet intresse. Då jag här talar om litet intresse, menar jag icke, att de nämnda svenskbygderna varit sämre än estniska kommuner, ty bortåt 68—70% har varit fram och röstat, men då det nu var så, att vi skulle anstränga oss till det yttersta för att få en plats i riksdagen, så tycker jag, att det ändå kunnat vara bättre resultat än det var. Vi borde sätta större värde på oss själva som svenskar. Alla ha icke ännu nog tydligt och klart insett, vilken nytta och betydelse det har för svenskarna att få vara med i republikens lagstiftande församling. Nu få svenskarna vara utan förespråkare där under hela tre år. Men vi få icke fälla modet. Bättre lycka nästa gång. Under tiden hoppas vi att våra svenskar vakna och komma att inse, att det är illa beställt med oss så länge vi äro utan representant i riksdagen.

Valresultaten äro följande: Vormsö. Av 1570 röstberättigade röstade 1008 på svenska listan och 73 på andra listor, omkr. 490 hade uteblivit från valen. Rickholtz (Odinsholm inber.) Av 846 röstber. röstade 663 på svenska listan och 51 på andra listor, 132 hade inte alls röstat. Sutlep torde ha omkr. 800 röstberättigade. Därav röstade 200 på svenskarna och ett

mycket större antal på andra listor. I Paschlep likaså. Av omkr. 900 röstberättigade fingo svenskarna 208 röster och andra partier över 400, minst 200 hade

uteblivit. Men vi få ej glömma, att Sutlep och Paschlep äro blandspråkiga kommuner, där det finns lika många ester som svenskar. Runö 172 röstberätti-

gade röstade alla på vår egen lista. Nargö gav oss 93 röster, vilket antal måste anses gott, Reval 451, Rågöarna 187 och Hapsal 54.

Riksdagsvalens resultat.

	Reval	Wirland	Fellin	Dorpat	Pärnau	Järven	Harjen	Vik (Hapsal)	Wöru- Walk- Peter	Ösel	Summa	Platser i Riksdag.
Jordbrukare . . .	3671	11.212	11.079	11.482	12.391	8482	10.868	8613	16.773	4636	99.207	23
Arbetarpartiet . . .	4498	6405	5489	2674	6726	3292	5487	7597	7350	2292	51.810	12
Folkpartiet	1569	2949	2151	17.830	2137	1206	828	514	7682	257	37.123	8
Socialdemokrater.	4431	3890	7143	11.965	3793	3561	1958	3098	14.723	9898	64.460	15
Husägare	3841	948	540	2181	1094	338	332	—	527	174	9975	2
Industrimännen . .	631	420	221	270	—	—	210	252	338	—	3242	—
Kristliga folkpartiet	5359	4856	1649	4002	1799	1822	5423	4074	2354	2144	33.482	8
Hyresgästerna . . .	5393	615	—	—	—	—	—	119	—	—	6127	1
Setu-Ingeri partiet	—	213	—	—	—	—	—	—	1322	—	1535	—
Pitkas parti	6869	3220	1064	1444	1139	1298	2695	656	1976	348	20.709	4
Arbetarnas förb.	1723	762	—	—	—	552	690	280	—	—	4007	—
Oavhängiga social.	3862	4073	3571	4078	—	1335	646	—	4175	—	21.740	5
Tyskarna	5200	1218	725	3342	1490	605	717	620	1406	617	15.940	3
Svenskarna	596	121	—	84	—	—	592	2177	—	173	3742	—
Demoblis. krigare	—	902	—	1427	887	340	190	242	1427	299	5714	1
Kolonisterna	—	8332	—	5938	—	—	3096	—	—	472	17.838	4
Fosterländska part.	—	175	—	—	—	—	—	—	—	—	175	—
Ryssarna	1456	5926	116	4037	188	—	187	97	6964	38	19.009	4
Lantbefolkn. parti	48	—	—	—	—	—	185	—	479	—	712	—
Kommunisterna . . .	—	—	3761	11.866	10.548	1573	5259	1888	7790	1255	43.910	10
Peelmans parti . . .	—	—	—	—	832	—	—	—	—	—	832	—
Setu småbrukare . .	—	—	—	—	—	—	—	—	641	—	641	—
Ösels småbrukare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2455	2455	—

Slut summan 462.773 100

I Fellin, Pernau, Järven och Wöru-Walk,- Petseri hade svenskarne icke några kandidatlistor.

Framtidsbilder.

Jag ser byn med stora vackra 2 våningshus, omgivna av välvårdade trädgårdar. Ladugården har många stora fönster och är det lika ljusst inne som ute. Väggarna äro vitkalkade, golv och gödselrännor av cement. Torvströ under alla djuren. Hästar och kor äro ryktade så det skiner om dem. Ingen gödsellukt kan kännas. Varje kreatur har sin spilta eller bås med sin automatiska vattenho och saltstenen slicka de belåtet på. Vid varje djur en

svartmålad tavla med djurets namn, födelseår och dag. Jag läser vad djuret får i foderenheten per dygn och huru många kg. mjölk samt fetthalten av mjölken. Särskilda rum för mjölken, för mjölkerskorna där de ha sina vita överdragskläder. Jag ser t. o. m. en mjölkningssmaskin som just nu är manterad på en ko.

Jag går till svinhuset och tänker just knipa till om näsan för att slippa känna den obehagliga stanken, men där är lika rent

och luktfritt som i ladugården, tack vare torvströet. Därifrån till fårhuset. Jag förvånas över hur stort och rymligt det är. Jag ser många avbalkningar eller kättar: där är en för baggen, där är två för tackorna, som just skola föda lam, där är många andra. Alla hava de sina märken i örönen så att man samtidigt kan se vilket år de äro födda. Fåraherden upplyser mig om att fåren giva i medeltal 4—5 kg. ull = 12 skålp. Han säger att då ett får klipptes sorteras ullen i 7 sorter.

Jag får veta att tackornas antal är 35 st. och sista året blev netto förtjänsten på fåren 75.000 Emk.

Hönshuset har alla de nyaste och bästa anordningarna. Över alla djur föres noggrann bokföring, ingenting överlämnas åt slumpen. Alla djuren äro av mäst givande ras och oavlåtligen arbetas på att bättra rasen. Lantbrukaren använder mycken tid med sin bokföring. Det är av siffrorna han får reda på hur han skall ordna för sig. Han är huvudet som tänker och styr det hela.

Jag går ut på åkern. Där kommer en motorplog med 3 st. plogskär och alla 3 äro de 10" i jorden. Jag talar med bonden, förlåt lantbrukaren, om ängarna och han säger att förr fick han endast 3—4 korgar per dessjatin, men nu får han 12—15 korgar.

I Sverige skilja vi nu på bönder och lantbrukare. Till bonde duger nästan den dumaste och obildade människa, men de som man med nya tidens mening

kallar lantbrukare är något helt annat. Lantbrukaren är en karl som följer med sin tid, som är vaken och intresserad av allt det nya som rör jordbruket. Han sätter sig gärna på skolbänken d. v. s. deltagar i lantbrukskurser, reser långa vägar för att deltaga i lantbruksmöten, utställningar och åhöra föredrag. Håller sig med tidningar och tidskrifter, köper de nyaste böckerna och samlar sig ett litet bibliotek. Man kan säga, att han inte endast läser ordet utan han gör därefter. På så sätt utbildar han sig och förstår att efter sina förhållanden ändra om skötseln av det han äger. (Fortsättning).

Ärade Redaktion!

Undertecknad beder att i Kustbon få införd nedanstående rader.

Samhället och plikt-känslan.

Varje svensk man och kvinna bör förstå att uppskatta sin nation

och sitt samhälle samt ansluta sig till svenska föreningar, som sträva för sitt folks välgång.

Svenskarna på Ormsö ha här på ön inrättat en handelsförening, vars mål är att förbättra samhällets ekonomiska och kulturella ställning. Nu bör varje medborgare förstå att göra sin plikt emot sig själv och sitt samhälle.

Ansluta dig till Handelsföreningen! Köp alla dina varor i vår egen affär!

Kom ihåg att med varje mark, som du räcker till en annan handlare visar du ditt förakt mot ditt samhälle, drar över dig historiens och det kommande släktets dom.

Allas vår plikt är att dra sitt strå till stacken. Därmed gör vi den stor och stark. Många utvecklingsgrenar äro oss möjliga, bara vi äro eniga.

Medborgare, försumma ej att göra din skyldighet! Inträd i Handelsföreningen, köp dina varor i vår egen affär!

Styrelsen.

Tisdagen den 15 maj kl. $\frac{1}{2}$ 10 f. m. avled hastigt i sitt hem härstädes

Olga Tuur, (f. Wiklund i Borga)

i en ålder av 47 år 6 mån. 5 dagar

djupt sörjd och sakand av **Make och Vänner.**

Jordfästningen försiggår fredagen den 18 maj kl. 4 e. m. på „Rahumägi“. Avgång från sorgehuset kl. $\frac{1}{2}$ 3.

Onsdagen den 30 maj kl. 8 e. m. anordnar
S. O. V.

allmänt möte

å Riddaregatan 3 för val av representanter till det **allsvenska tinget** i Göteborg. På samma gång blir det **TEAFTON** med föredrag, sång musik och deklamation.

Alla hjärtligt välkomna!
Styrelsen.

Onsdagen den 30 maj kl. 6 e. m.
sammankallas S. O. V:s styrelseledamöter

å Riddaregatan 3 i Reval till

STYRELSEMÖTE.

Ordföranden.

En svensk gymnasist i Estland vore tacksam om vänliga personer ville hjälpa honom med att

finna plats i Sverige

under sommaren i och för förkävran i svenska språket.

Svar till „TACKSAM“
denna tidning